

Naš renault v Novem Sadu

Tudi letos je na 40. jubilejnim mednarodnem kmetijskem sejmu v Novem sadu Industrija motornih vozil na 1000 m² razstavnega prostora številnim obiskovalcem prikazala vsestranskost svojega proizvodnjega programa. Poleg dostavnih vozil, prikolic ADRIA, servisne opreme, vozila Land Rover ter osebnih vozil AUSTIN IMV-1300 specila smo obiskovalcem prikazali novo iz našega proizvodnega programa – vozilo RENAULT-4.

Letos je bilo največ zanimanja za dostavna vozila, ki imajo priznano kvaliteto, funkcionalnost ter ugodne možnosti za nakup.

Večina prospektov ni ostala samo v rokah otrok in odraslih, temveč je prišla tudi v roke predstavnikov delovnih organizacij, katerim bo prikolica služila za stacioniranje in delo ekipe na terenu.

Ne smemo pozabiti omeniti velikega obiska v impro-

vizirani servisni postaji. Posebno pozornost je poleg raznih tipov dvigalk, mazalk in opreme za pranje vozil pritegnil „MOBILNI SERVIS IMV“, ki na terenu služi pogonskim agregatom, avtomobilom, traktorjem in gradbenim strojem z oljem, vodo in zrakom.

Edino pravo novost tega leta za večino obiskovalcev sejma iz programa IMV so predstavljali razstavljeni avtomobili Renault. Treba je vsekakor poudariti, da je

znana trdka Renault vedno imela dovolj kupcev in jih bo imela tudi vnaprej – v okviru IMV.

Glede na to, da je kmetijski sejem specifična manifestacija in da je dober del našega proizvodnega programa namenjen prav kmetijskim proizvajalcem, menimo, da je bilo naše sodelovanje na sejmu zaželeno in koristno in da bo to tudi vplivalo na večjo prodajo.

Prodajno skladišče IMV
Novi Sad

Predlog organizacije Temeljnih organizacij združenega dela v javni razpravi

V prejšnji številki domačega glasila Kurir smo objavili gradivo, s katerim smo začeli javno razpravo o oblikovanju TOZD v našem podjetju.

S tem smo začeli konkreten proces uveljavljanja ustavnih dopolnil pri nas. Javna razprava je zajela širši obseg in o predlogu nove organizacije razpravljajo politične organizacije in samoupravni organi v dislociranih enotah.

V današnji številki našega glasila objavljamo nekatera konkretna področja, ki jih prinaša samoupravni sporazum.

SAMOUPRAVLJANJE V SAMOUPRAVNIH SKUPINAH

1. Delavec pridobi pravico in dolžnost upravljati zadeve in sredstva reprodukcije, odločati o svojih delovnih pogojih in o delitvi dohodka, urejati medsebojna razmerja pri delu, določati osnove in merila za razporeditev dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke ter združevati svoje delo in sredstva družbene reprodukcije v podjetju (in drugih delovnih organizacij), ko nastopi delo in postane član delovne skupnosti temeljne organizacije združenega dela TOZD. (Vsa določila o TOZD veljajo tudi za OZD – organizacije združenega dela).

2. Delavci uresničujejo samoupravljanje:

a) neposredno in enakopravno v samoupravnih skupinah v okviru obračunskih enot,

– po svojih delegatih v kolektivnih izvršilnih organih TOZD (delegati delovnih skupin ene obračunske enote),

– z referendumom;

b) – po izvoljenih delavcih za člane delavskega sveta TOZD (obračunska enota je tudi volilna enota);

– po izvoljenih delavcih za člane kolektivnih izvršilnih organov TOZD (stalni člani in delegati delovnih skupin),

– po izvoljenem individualnem izvršilnem organu TOZD;

– po izvoljenih delavcih za člane kolektivnih izvršilnih organov podjetja,

– po izvoljenem individualnem izvršilnem organu podjetja (direktor podjetja),

c) – po izvoljenih delavcih – delegacijah TOZD oziroma podjetja kot celote – v organih družbenopolitičnih skupnosti.

ORGANIZACIJA SAMOUPRAVLJANJA V TOZD

Samoupravna skupina

1. Samoupravne skupine omogočajo delavcem, da neposredno in enakopravno odloča-

jo o zadevah in sredstvih reprodukcije TOZD v skladu z ustavo, zakonom in statutom, da sodelujejo v postopkih oblikovanja in sprejemanja drugih samoupravnih odločitev, da dajejo predloge in zahteve za reševanje zadev z vezi z delom in samoupravljanje, da izmenjujejo obojestranske informacije in da nadzorujejo učinkovitost izvajanja samoupravnih odločitev.

Samoupravne skupine imajo praviloma redne sestanke in sklepajo z večino glasov navzočih članov skupine, če je navzoča najmanj polovica članov skupine.

2. Samoupravne skupine so ustanovljene v okviru „obračunskih enot“ po naslednjih kriterijih:

– obračunska enota so materialna podlaga za njihovo delovanje pri sprejemanju in realizaciji delovnih zadolžitve, pri ukrepih za skrbno gospodarjenje in pri odločitvah o družbenoekonomskih vprašanjih v zvezi z delom skupine;

– izmensko delo delavcev je upoštevano na ta način, da je vsem delavcem omogočeno sodelovati v delovnih skupinah;

– število in velikost delovnih skupin v okviru ene obračunske enote se določata glede na različna področja dela (in stroškovna mesta v obračunski enoti) in možnost sklicevanja sestankov skupine v delovnih prostorih.

3. Delavci v samoupravni skupini

a) neposredno odločajo oziroma izražajo svoja stališča:

– k osnutkom samoupravnih aktov in njihovim spremembam ali dopolnitvam,

– k predlogom o razvojnih programih, samostojnih investicijskih projektih in gospodarskih načrtih,

– k predlogom o organizaciji dela oziroma sistematizaciji in analitski oceni delovnih mest,

– k predlogom za delitev dohodka TOZD in razporejanju sredstev na posamezne sklade,

– k predlogom osnov in meril za delitev osebnih dohodkov.

b) Odločajo po svojih delega-

tih iz obračunske enote:

– o izvršitvah oz. izvršitvenih zadevah v zvezi z organizacijo dela in sistematizacijo delovnih mest, postavitvijo in realizacijo operativnih planov, o ukrepih za boljše gospodarjenje ipd. v kolektivnem izvršilnem organu TOZD;

– o izvršitvenih zadevah v zvezi z zaposlovanjem in razporejanjem delavcev, izobraževanjem delavcev, varstvom pri delu in delitvi sredstev skupne porabe v kolektivnem izvršilnem organu TOZD;

– o izvršitvenih zadevah v zvezi z uveljavljanjem posameznih osnov in meril pri delitvi osebnega dohodka, analizo gospodarjenja in obračuna uspeha enote v kolektivnem izvršilnem organu TOZD;

– o izvršitvenih zadevah v zvezi z izrekanjem ukrepov za disciplinske prekrške in materialne (stroške) škode v kolektivnem izvršilnem organu TOZD (odbor za oceno kršitev delovnih dolžnosti in materialnih škod).

c) Obravnavanje poročil o rezultatih dela in sprejemanje ter predlaganje ukrepov za izboljšanje (izpolnitev plana, tehnološka in delovna disciplina, dosežena kvaliteta, izkoriščenost kapacitet ipd.);

– obravnavanje problemov gospodarjenja po stroškovnih mestih in sprejemanje ter predlaganje ukrepov za izboljšanje;

– informiranje o operativnih programih dela in določanje posebnih zadolžitve ter najboljših načinov za njihovo realizacijo;

– postavljajo vprašanja, izrekajo mnenja in dajejo predloge ali zahteve v zvezi z delom in samoupravljanjem v delovni skupini, obračunski enoti, TOZD ali podjetju kot celoti.

NAČIN DELA SAMOUPRAVNIH SKUPIN

1. Posamezen delavec uresničuje svoje samoupravne pravice in dolžnosti praviloma v samoupravni skupini, kjer je njegovo delovno mesto. Redne sestanke delovnih – samoupravnih skupin sklicuje vodja oziroma namestnik vodje delovnih skupin po sklepu obračunske enote na zahtevo samoupravne skupine ali po lastni pobudi.

Sestanek se praviloma skliče ob koncu izmene, po dogovoru z vodstvom enote pa v nujnih primerih tudi med izmeno.

2. V obračunski enoti – samoupravni skupini, se ustanovi svet obračunske enote. Ta je dolžan:

– sestavljati predloge delovnih redov za redne sestanke delovnih skupin,

– pripravljati posebno potrebno gradivo za sestanke delovnih skupin,

– določati razpored sestankov,

– postavljati skupnim službam zahtevo, da se po potrebi udeležijo sestanka skupin tudi njihovi delavci,

– dajati zadolžitve po zapisnikih skupin in skrbeti za reševanje postavljenih vprašanj, predlogov in zahtev,

– poročati delovnim skupinam o rešitvah.

Svet obračunske enote – samoupravne skupine sestavljajo:

– vodje delovnih skupin,

– predstavniki družbenopolitičnih organizacij,

– izvoljeni člani v organih upravljanja in

– vodja obračunske enote.

Člani sveta samoupravne skupine – obračunske enote izmed sebe izvolijo predsednika sveta za dobo dveh let.

3. Naloga predsednika oziroma namestnika samoupravne skupine so predvsem naslednje:

– prouči zbrano gradivo za sestanke (če se mu ne zdi dovolj razumljivo, ga vrne sestavljalcu in zahteva, da ga poda bolj razumljivo),

– odpira sestanke, ugotavlja prisotnost delavcev in predlaga dnevni red sestanka,

– vodi sestanke po sprejetem dnevnem redu in izreka ukrepe zaradi kršitve reda na sestanku (ustni opomin, zapisniški opomin, odvzem besede),

– oblikuje stališča, vprašanja, predloge in zahteve skupine,

– sestavi zapisnik ter ga pošlje predsedniku sveta obračunske enote.

Vsak član samoupravne skupine lahko predlaga spremembe ali dopolnitve predlaganega dnevnega reda, razpravlja o vseh vprašanjih, ki so na dnevnem redu, daje predloge za rešitev vprašanj in sodeluje pri oblikovanju sklepov skupine.

4. Vabilo za redni sestanek mora biti objavljeno članom delovne skupine najmanj tri dni pred sestankom. Za izredne sestanke je vabilo lahko ustno.

Vabilo mora vsebovati:

– predlog dnevnega reda za

izmenom poročevalca za posamezno točko dnevnega reda,
 – dan, čas in kraj sestanka,
 Vabilu mora biti priloženo pismeno gradivo za posamezne točke dnevnega reda, če je tako gradivo pripravljeno. Za pravočasno odpošiljanje vabil in gradiva je odgovorno tajništvo posamezne obračunske enote – samoupravne skupine.

5. Zapisnik mora vsebovati:
 – zaporedno številko in datum sestanka skupine,
 – število prisotnih delavcev,
 – imena vabljenih in prisotnih drugih delavcev,
 – dnevni red,
 – oštevilčene sklepe (stališča, predloge)
 – podpis vodje skupine oziroma namestnika.

Predsednik sveta mora takoj sestaviti zapisnik v dveh izvodih. Skupaj z navzočimi delavci jasno oblikuje sklepe, kar omogoča svetu obračunske enote in vodstvu enote, da ustrezno ukrepata.



Popularna zagrebška pevka šansonov Lada Kos pritrjuje registrsko tablico na svoj R 5, željna vožnje z udobnim novim vozilom. Naša tovarna je že začela prodajati vozila, ki jih dela ali za katere je zastopnik

Začetna bilanca stanja TOZD

Skladno s konkretno opredelitvijo obsega poslovnih sredstev, rezervnih sredstev in sredstev skupne porabe ter prenosa virov teh sredstev po načelih, ki opredeljujejo družbeni ekonomski položaj TOZD, bomo ugotovili začetno bilanco stanja, ločeno za vsako TOZD. To pomeni, da bo začetna bilanca stanja z ustreznimi prilogami, izračuni in popisi sestavni del sporazuma o ustanovitvi TOZD. Za uresničitev razčlenitve virov in sredstev po TOZD na podlagi predlaganih meril bomo morali pripraviti program organizacijsko obračunskih ukrepov, med nje sodijo predvsem:

a) organigram temeljnih organizacij združenega dela po delovnih in obračunskih enotah (stroškovnih mest);

b) popis sredstev po TOZD in v obliki le-teh po DE in OE;

c) razčlenitev virov sredstev po TOZD;

d) razporeditev vseh zaposlenih po TOZD in združeno upravljanje skupin po obračunskih enotah.

e) Pravilnik o računovodstvu (knjigovodstvu) bo treba prilagoditi novi organizaciji računovodstva po TOZD in dopolniti kontni načrt podjetja, ki je obvezen za vse TOZD;

f) določiti metodologijo planiranja in obračuna poslovnega uspeha na naslednjih nivojih:
 – podjetja kot celote,
 – TOZD,
 – delovne enote,
 – obračunske enote;

g) predlog začasnih ukrepov, s katerimi bi do sprejema ustreznih samoupravnih sporazumov, statuta in drugih splošnih aktov urejali gospodarska razmerja med TOZD in znotraj njih ter druga poslovna vprašanja, ki jih bomo reševali na nivoju podjetja.

POSLOVNA RAZMERJA MED TEMELJNIMI ORGANIZACIJAMI ZDRUŽENEGA DELA

1. Celotni dohodek

Vsaka temeljna organizacija združenega dela samostojno ugotavlja svoj celotni dohodek in dohodek, to pa pomeni, da se rezultati dela potrjujejo kot vrednost na trgu ali v izmenjavi z drugo temeljno organizacijo združenega dela. Celotni dohodek TOZD je torej:

– neto prodajna vrednost prodanih izdelkov in storitev (kupcem – poslovnim partnerjem),

– neto prodajna vrednost izdelkov in polizdelkov drugim TOZD,

– vrednost storitev po planu stroškov in dohodka (fleksibilni budžet) drugim TOZD – npr. storitve strokovnih služb proizvodnim TOZD,

– vrednost proizvodnih storitev po delovnem nalogu,

– izredni dohodki: obresti od kreditov, ki jih TOZD dajejo skupnemu kreditnemu skladu, presežki pri popisu sredstev, prejeti kasa-skonto, prejete za-

mudne obresti in drugo,

– udeležba pri dobičku na podlagi skupnih naložb,

– ter lastna realizacija – investicije in izdelava drobnega inventarja za lastne potrebe.

Med proizvodnimi TOZD bo potekala primopredaja polizdelkov in eventualnih izdelkov po prodajni ali planski ceni, variabilnih stroškov (izdelavni material, OD izdelave in splošnih proizvodnih stroškov) tudi pokritje po poprečni, z gospodarskim načrtom dogovorjeni stopnji. S pokritjem mora proizvodnja TOZD pokrivati fiksne stroške, zagotavljati pa ji mora tudi normalni dobiček.

Nekatere delovne enote skupnih strokovnih služb (vzdrževanje, energetika), obračunavajo svoje storitve po delovnih nalogah. Cene storitve po delovnem nalogu se obračuna na isti način, kot velja za izračun prodajne cene polizdelkov.

Vsaka TOZD ima lahko tudi lastno realizacijo, bodisi da za svoje potrebe izvaja investicijska dela, izdelava drobnega inventarja za svoje potrebe ali storitve, ki jih financira iz sredstev skupne porabe.

UGOTOVITEV DOHODKA IN DELITEV

TOZD ugotovi svoj dohodek tako, da od svojega celotnega dohodka odšteje poslovne stroške in amortizacijo. Pri tem mo-

ramo poudariti, da bodo nekateri poslovni stroški obračunani po skupno dogovorjenih merilih, in sicer:

– potni stroški,

– dnevnice,

– terenski izdatki,

– izdatki za ločeno življenje,

– reprezentančni stroški,

– drugi osebni izdatki v breme poslovnih stroškov,

– amortizacija in

– odpis drobnega inventarja.

Vse temeljne organizacije združenega dela bodo uporabljale tudi enotno metodologijo obračuna po variabilnih stroških. To pomeni, da bodo fiksne stroške pokrivala z doseženim celotnim dohodkom poslovnega obdobja, v katerem bodo ti stroški nastali.

Na višino dohodka vpliva tudi način vrednotenja zalog surovin in materiala, nedovršene proizvodnje in izdelkov. Kot smo že omenili, bo treba zaloge nedovršene proizvodnje in izdelkov voditi skladno z metodo obračuna po variabilnih stroških, t.j. po standardnih variabilnih stroških. Zaloge surovin in materiala bodo vse TOZD vodile po stalnih (planskih) cenah, če bodo te nižje od dejanskih nabavnih cen, oziroma po dejanskih nabavnih cenah, če bodo te nižje od stalnih cen. Odmike od stalnih cen (negativni in pozitivni) bo treba voditi na posebnem računu in bodo mesečno obračunali v breme ali v dobro proizvodnih TOZD v sorazmerju z dejansko porabo

surovini in materiala po stamni cenah.

Omenjena določila o enotni metodi obračunavanja poslovnega uspeha in enotnem sistemu vrednotenja zalog surovin in materiala, nedovršene proizvodnje in izdelkov morajo veljati za vse te TOZD enako.

Med pomembna enotna merila o porabljenih sredstvih sodijo tudi amortizacijske stopnje osnovnih sredstev in stopnje odpisa drobnega inventarja. Amortizacijske stopnje osnovnih sredstev in stopnje drobnega inventarja morajo biti enotne za vse temeljne organizacije združenega dela. Posamezne TOZD lahko uporabljajo tudi višje stopnje odpisa (OS in DI), v nobenem primeru pa ne smejo uporabljati nižjih stopenj odpisa od dogovorjenih. Pri sporazumu o vnašanju storitev v skupni kreditni sklad bomo morali upoštevati tudi ev. uporabo višjih stopenj odpisa.

DELITEV DOHODKA

Osnove in merila za delitev čistega dohodka na osebne dohodke in sklade bo določal samoupravni sporazum. Predlagamo, da naj bi ta samoupravni sporazum določal predvsem naslednje osnove in merila:

— oblikovanje kalkulativnih osebnih dohodkov (enotni sistem ocenjevanja delovnih mest),

— enotne dodatke za nočna dela, za delo v podaljšanem delovnem času, enotno oblikovanje nadomestil in podobno,

— izračun stimulativnih osebnih dohodkov v odvisnosti doseženih poslovnih učinkov,

— razporeditev v poslovni sklad, rezervni sklad in sklad skupne porabe, v odvisnosti od organske strukture sredstev, sprejetih dolgoročnih obveznosti, predvidenih dolgoročnih naložb v odvisnosti od poslovnega uspeha TOZD.

Osebnih dohodki se bodo obračunavali v skladu z določili pravilnika o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Pravilnik o delitvi osebnih dohodkov že sedaj določa:

— osnove in merila za izračun — individualno delitev kalkulativnih osebnih dohodkov (izračun cenikov del, nadomestila, dodatke, normiranje režijskih OD in podobno),

— izračun stimulativnega dela osebnih dohodkov, ki bo odvisen od poslovnega uspeha TOZD oziroma od poslovnih uspehov posameznih njenih organizacijskih delov ter od uspešnosti posameznega delavca.

V rezervni sklad bodo TOZD vnašale del dohodka v skladu z določili samoupravnega sporazuma. Samoupravni sporazum

bo moral določati tudi namen porabe in razpolaganje s temi sredstvi (pokrivanje izgub, nadomeščanje osnovnih in obratnih sredstev, uporaba v obratne namene, posojilo skupnega kreditnemu skladu, posojila drugim TOZD in podobno).

V poslovni sklad bodo TOZD razporejale del dohodka prav tako v skladu z določili samoupravnega sporazuma, ki bo določal minimum vnosa v poslovni sklad. Tako kot za sredstva rezervnega sklada bo moral samoupravni sporazum določati tudi namensko uporabo sredstev poslovnega sklada. Pri tem je potrebno poudariti, da se bodo morale TOZD s samoupravnim sporazumom dogovoriti in obvezati za solidarno pokrivanje dolgoročnih obveznosti, ki jih je sprejelo podjetje kot celota pred ustanovitvijo TOZD — ne glede na to, ali so te obveze že realizirane ali pa bo njihova realizacija na podlagi pogodb realizirana po ustanovitvi TOZD.

Kot smo že napisali v drugem poglavju temeljne opredelitve družbeno gospodarskega položaja TOZD, mora finančna politika zagotoviti ustrezno koncentracijo finančnih sredstev (optimalno stopnjo likvidnosti) ter s tem ustrezno koncentracijo sredstev za financiranje razvojnih programov. Za doseg tega skupnega cilja so bodo morale TOZD s samoupravnim sporazumom dogovoriti o načinu ter osnovah in merilih združevanja sredstev iz poslovnega sklada.

V sklad skupne porabe bodo TOZD samostojno razporejale del svojega dohodka po merilih samoupravnega sporazuma, ki bo urejal enotno politiko stanovanjske izgradnje, družbene prehrane, regresiranje stroškov letovanja, financiranje stroškov izobraževanja in druge izdatke. Tudi na področju financiranja stanovanjske izgradnje se bodo morale TOZD dogovoriti za enotne akcije, npr. za oblikovanje skupnega sklada in skupno oročanje z banko z namenom, da se pridobi bančni kredit za večja vlaganja v stanovanjsko izgradnjo.

ODGOVORNOST ZA OBVEZNOST TOZD NASPROTI TRETJIM OSEBAM

Določila temeljnega zakona o podjetjih od člena 36. b do 36. f so po sprejetju ustavnih dopolnil ostala v veljavi. To pomeni, da so TOZD lahko pravne osebe ali ne. Kolikor TOZD niso pravne osebe, potem so solidarno odgovorne za obveznosti katerekoli TOZD, glavnega dolžnika (subsidiarna odgo-

vornost). Prav tako se s samoupravnim sporazumom dogovorijo TOZD — pravne osebe, da za svoje obveznosti jamčijo vzajemno. Lastnost pravne osebe in subsidiarna odgovornost morata biti vpisana v register pri sodišču.

Obstaja torej možnost, da so TOZD s svojstvom pravne osebe ali brez tega svojstva. V primeru, če so TOZD pravne osebe, se bo potrebno sporazumeti, ali TOZD odgovarja za svoje obveznosti samo s svojimi sredstvi, ali pa bo med njimi odstajala subsidiarna odgovornost. Smatramo, da na podlagi dosežane ekonomske opredelitve TOZD sploh ni pomembno, ali so naše TOZD pravne osebe ali ne. Pomembnost pravnega statuta TOZD bo nujna v primeru, če bomo opredelili odgovornost za njene obveznosti samo iz njenih sredstev, to je v primeru, če bi se našemu podjetju pripojilo drugo podjetje v dvomljivem ekonomskem položaju. Na ta način bi bile druge TOZD zavarovane pred tekočimi vprašanji likvidnosti in v primeru, če pride takšna TOZD v stečaj (člen 36.f temeljnega zakona o podjetju).

a) Predlagamo, da temeljne organizacije združenega dela odgovarjajo za svoje obveznosti nasproti tretjim osebam vzajemno z vsemi svojimi sredstvi.

b) Za primer, če neka TOZD ne doseže dogovorjene minimalne akumulacije ali pa celo posluje z izgubo, se bodo morale TOZD s samoupravnim sporazumom dogovoriti o kritju teh izgub in združenih sredstev (rezervni sklad) in razumljivo tudi o drugih skupnih ukrepih za sanacijo poslovanja TOZD. 21. ustavno dopolnilo (točka 4 in 10) predvideva za te primere posebna zakonska določila, ki pa še niso sprejeta.



Slika za spomin z izleta

Obisk članov AMD Varazdin

V nedeljo, 27. maja, si je ogledalo tovarno avtomobilskih prikolic Brežice okoli 90 članov avtomoto društva iz Varazdina. V programu so imeli tudi ogled praznika cvetja, kulinarčne razstave in muzeja ter ogled naše tovarne. Prav lepo je bilo videti 45 okrašenih osebnih avtomobilov, ki so zavili z glavne ceste na asfaltno pot proti tovarni.

Predstavniki uprave je goste iz Varazdina pozdravil in na kratko opisal začetno in razvojno pot tovarne avtomobilskih prikolic v Brežicah. Gosti iz Vara-



zdina so si z zanimanjem ogledali proizvodne prostore in izdelke. Zanimali so se za razne faze proizvodnje, pa tudi za počutje delavcev. Nadvse pohvalno so se izrazili o moderni ureditvi prostorov in urejenosti tovarne. Na zaključku se je sekretar AMD Varazdin prsrčno zahvalil za gostoljubnost in preko predstavnikov tovarne sporočil bratske pozdrave vsem članom kolektiva ter jim zaželel še veliko delovnih uspehov.

LUDVIK METELKO

O osebnih dohodkih in dopustu

Na 9. redni seji centralnega delavskega sveta, ki je bila 22. 5. 1973, smo razpravljali o problematiki osebnih dohodkov. Centralni delavski svet je obravnaval vprašanje osebnih dohodkov v zvezi z gospodarsko situacijo, ki nam narekuje temeljit premislek. Oceniti moramo, kakšne so realne možnosti za povečanje osebnih dohodkov, da s tem ne bi ogrozili poslovanja podjetja in njegove gospodarske učinkovitosti. Centralni delavski svet je na predlog poslovnega odbora sprejel sklep, da se vsem zaposlenim izplača poleg rednega mesečnega osebnega dohodka zaradi podražitve življenjskih stroškov tudi dodatek v višini 200 din. Ta dodatek se izplačuje za polni delovni čas; obračunava se od 1. maja 1973 in se izplača 15. junija

1973. Delavcem na priučitvi in vajencem se izplača nagrada z dodatkom 100 din.

Dodatek na osebni dohodek se izplača zato, da se omogoči v tem času izdelava novih meril za delitev osebnih dohodkov.

Centralni delavski svet je na tej seji obravnaval tudi predlog poslovnega odbora za predstavitev kolektivnega letnega dopusta in sprejel sklep, da se kolektivni dopust, načrtovan za čas od 13. 8. 1973 do 25. 8. 1973, prestavi zaradi sprememb, ki so nastopile v planu proizvodnje prikolic ob zaključku sezone 1972/73 ter zalog dostavnih vozil. Zato je v interesu gospodarske učinkovitosti podjetja, da se kolektivni letni dopust koristi v času od 9. julija 1973 do vključno 21. julija 1973.

janje monopolnega ali tako imenovanega ekstra dohodka. Razlika je že v tem, ali posamezno podjetje samo izvaža in na katera območja, ali pa predvsem oskrbuje domače tržišče. Jasno se namreč da prikazati, da je včasih prodaja na domačem trgu bolj donosna – pa je vendar težko reči, da je to že zadosten argument za uvrstitev dela dohodka v teko imenovani ekstra dohodek. Predlagano je bilo, naj se določi dopolni v smeri, ki bo spodbujala prizadevanja za povečanje izvoza.

Različna mnenja pa so bila glede ukrepov za izvajanje samoupravnih sporazumov. Celo matični odbori so zavzeli o tem različna stališča. Gre za dilemo, ali naj bi organizacije od presežene mase izplačanih OD, dogovorjenih s samoupravnim sporazumom, plačala „davek“ – toda po precej ostrejši lestvici kot doslej –, ali pa bi morale presežna sredstva odvesti v poslovni sklad. Odbor za družbeno ekonomske odnose je menil, da bi z „obdavčitvijo“ zajeli tisti del dohodka, ki je plod drugih, lahko tudi objektivnih prednosti. Drugo mnenje pa je bilo, da je treba zagotoviti dosledno izpolnjevanje samoupravnih spo-

razumov, preprečiti vsako delitev nad dogovorjeno – zato je bolje, da ta sredstva gredo v poslovni sklad, se pravi, da ostanejo organizaciji, ki jih je ustvarila. Seveda bi imela pri tem, pri ugotavljanju presežnih sredstev, velike naloge SDK.

Tudi problem, kaj storiti z organizacijami, ki niso v nobenem samoupravnem sporazumu ali pa so bile iz sporazuma izključene, so posebej obravnavali. Že zakon naj o takih primerih spregovori, pooblasti morda izvršni svet za sklepanje v posameznih primerih ali pa predvidi dodatne predpise, ki naj to stvar rešujejo. Važno pri tem problemu pa je seveda, kakšna naj bo raven osebnih dohodkov v organizacijah izven sporazuma. Seveda nikakor ne kaže „nagrajevati“ tistega, ki samoupravnega sporazumevanja noče sprejeti ali pa mu nasprotuje!

Zbor je končno naročil IS, naj izdela predlog zakona do 1. julija – da bi bil končno sprejet še pred skupščinskimi počitnicami in da bo dana možnost za pripravo novih sporazumov v predvidenem roku, do konca tega leta.

Preseganje dogovorjenih osebnih dohodkov: da ali ne?

Ob tem, ko so poslanci republiškega zbora dali na zadnji seji nedeljeno podporo izpopolnitvi sistema družbenega oziroma dogovorjenega usmerjanja delitve dohodka in sredstev za osebne dohodke z novim zakonom – in se ozrli tudi na izkušnje ob izvajanju veljavnega zakona s tega področja iz leta 1971 – so k predloženemu osnutku novega zakona pripomnili med drugim tudi naslednje:

Nesprejemljivo se zdi določilo, da naj bi merila za razporejanje dohodka zagotovila takšno razporeditev doseženega dohodka, ki zagotavlja planirano oziroma dogovorjeno stopnjo akumulacije. Sicer je takšno določilo primerno, če se med izvajanjem gospodarskega plana ne spremenijo tudi pogoji gospodarjenja. Toda poglejmo samo letošnje ukrepe, ki so povzročili večjo obremenitev v gospodarstvu in so bistveno vplivali na

predvidena delitvena razmerja, je opozoril poslanec Dušan Horjak. Lanski zakon o ugotavljanju celotnega dohodka in dohodka je predvidel med drugim, da se zakonske obveznosti v celoti nadomeščajo iz dohodka. To pa pomeni, da jih je bilo treba ob koncu leta 1972 obračunavati v zalogah in obremeniti tako planirani dohodek na to leto. Ne smemo prezreti tudi povečanih dajatev v okviru posameznih samoupravnih sporazumov. In končno: razne spremembe ekonomskih pogojev, carinske ukrepe itd.

Problematično je tudi določilo, da udeleženci s samoupravnim sporazumom določijo metodologijo za ugotavljanje tistega dela dohodka, ki je rezultat dela v ugodnejših naravnih pogojih, ali pa rezultat posebnih ugodnosti na tržišču. Problem je namreč v tem, da zelo različni vplivi pogojujejo ustvar-

Družbena pravna izhodišča za oblikovanje TOZD in OZD v Industriji motornih vozil Novo mesto

1. TOZD so samostojne samoupravne in enakopravne organizacije v okviru OZD – IMV in nosilke pravic ter obveznosti (samoupravni sporazum).

2. Vsak del delovne organizacije, ki izpolnjuje predpisane pogoje, imajo delavci pravico organizirati kot temeljno organizacijo združenega dela (TOZD).

3. Delavci, organizirani v temeljne organizacije združenega dela (TOZD), združujoč svoje

delo in sredstva družbene reprodukcije, povezani z delovnim procesom ter ekonomskimi in drugimi skupnimi interesi, konstituirajo delovno organizacijo kot samostojno in samoupravno organizacijo za skupno in družbeno reprodukcijo.

Združevanje temeljnih organizacij združenega dela v delovno organizacijo se izvrši na podlagi sklenjenega sporazuma o združevanju.

4. Delovna organizacija na-



Okrašeni avtobus naših izletnikov je zbujal pozornost mimoidočih

stopa pod firmo: Industrija motornih vozil Novo mesto, skrajšano IMV, s sedežem v Novem mestu, Zagrebska 18-20.

5. Zaradi velike medsebojne povezanosti TOZD predstavlja podjetje kot celoto — OZD ena rizična skupnost.

6. Pri naložbah v enostavno in razširjeno reprodukcijo naj se upošteva: volja TOZD, rentabilnost naložb, skladien razvoj podjetja — OZD in način vračanja sredstev.

7. O delitvi OD in pravici uživanja uspehov dela kakor tudi družbenega standarda odločajo delavci v TOZD. Zaradi skupnih interesov in delavske solidarnosti se s samoupravnih sporazumom lahko sklene, da se uporabljajo enotna merila za vse TOZD.

8. Združevanje poslovnih funkcij, določeno s samoupravnim sporazumom, mora prinašati večjo racionalnost in poslovno učinkovitost ter zagotavljati večjo ekonomsko in socialno varnost.

9. Pri izvrševanju svojih dejavnosti so TOZD dolžne v medsebojnem poslovanju in poslovanju navzven upoštevati naslednja načela:

- podrejeni se je treba enotni politiki in skupnim koristim podjetja;

- v medsebojnem poslovanju se morajo upoštevati tržni odnosi in zakonitosti, dogovorjene cene in stroški;

- poslovanje mora potekati v okviru predmeta poslovanja dejavnosti posamezne TOZD;

- medsebojni spori se morajo reševati v okviru podjetja, dokler niso izčrpana vsa notranja pravna sredstva.

10. Za zagotavljanje materialne osnove delovanja vsake posamezne TOZD se s samoupravnim sporazumom o združevanju prenesejo nanjo vsa tista sredstva in viri, ki so povezana z dejavnostjo v okviru predmeta poslovanja TOZD.

11. Sredstva in viri, za katere se določi, da so skupnega pomena za vse TOZD in za podjetje,

je kot celoto, se upravljajo v skladu z samoupravnim sporazumom.

12. Sredstva skupne porabe z viri vodijo TOZD, del sklada skupne porabe z viri, ki imajo značaj skupnega pomena, pa v TOZD skupnih služb.

13. TOZD odgovarjajo za sprejete obveznosti s sredstvi družbene reprodukcije, ki so jim dane v upravljanje, in z vsemi drugimi svojimi sredstvi. Za obveznosti delovne organizacije odgovarja TOZD tako, kot je določeno v samoupravnem sporazumu o združevanju in vpisano v sodni register.

Angažiranje sredstev ene TOZD v korist druge TOZD se ureja s pogodbo in se obrestuje v skladu z dogovorom med TOZD.

14. Dolgoročni in srednjeročni program razvoja mora služiti usmerjanju dejavnosti TOZD in OZD kot celote, kar mora biti izraz želja vseh TOZD, ki nosijo tudi skupni rizik (enotna rizična skupnost).

15. Z letnimi gospodarskimi načrti se določajo za TOZD in podjetje — OZD kot celote cilji, ki se želijo doseči, in instrumenti za doseganje teh ciljev.

16. Ugotovitev in delitev celotnega dohodka se za posamezno TOZD in podjetje kot celoto dokončno opravi za zaključnim računom TOZD, med letom pa s periodičnim obračunom podjetja in z internim periodičnim obračunom TOZD.

17. V blagovnem prometu med TOZD veljajo enaki pogoji glede izpolnjevanja dobavnih rokov in kvalitete kot za redne kupce.

18. Devizna sredstva, ker so skupnega pomena za podjetje, se vodijo na skupnih deviznih računih podjetja. Razpored in pogoji uporabe dovznih sredstev se naj določi z letnim gospodarskim načrtom.

19. TOZD oblikuje iz sredstev ostanka dohodka naslednje sklade:

- poslovni sklad,
- sklad skupne porabe,

- rezervni sklad,
- po potrebi pa tudi druge sklade, vse v skladu s samoupravnim sporazumom, statutom in ostalimi splošnimi akti.

20. TOZD lahko združujejo svoja sredstva (zaradi skupnih vlaganj, oročanja, sanacije, uresničevanja načel solidarnosti, za gradnjo stanovanj, kritje OD delavcem v TOZD, v kateri je uveden sanacijski postopek, za pomoč in dotacije zunanjim prosilcem itd.) z ali brez obveznosti glede vračanja v skladu s samoupravnim sporazumom.

21. Kadar pride podjetje — OZD kot celota v smislu zakonskih določil v sanacijski postopek, velja za vse TOZD, da je treba izdelati sanacijski program za celoto — OZD.

22. Za vsako posamezno TOZD, ki posluje z izgubo, se uvede interni sanacijski postopek in se izdelata zanj sanacijski program. S sredstvi sodelujejo ostale TOZD, če je tako dogovorjeno s samoupravnim sporazumom ali s posebnim sporazumom — dogovorom.

23. Delavci v strokovnih službah in individualni izvršilni organi TOZD ter individualni izvršilni organi v OZD so v okviru svojih funkcij neposredno disciplinsko, materialno in kazensko odgovorni za izvajanje strokovnih določitev, predlogov, samoupravnih organov in sprejetih sklepov, če so ti v skladu z njihovimi predlogi in predpisi.

24. Član samoupravnega organa TOZD in OZD je materialno, disciplinsko in kazensko odgovoren za svoje odločitve:

- a) na podlagi predloga strokovno nekvalificiranega člana delovne skupnosti, če predloga ni dal predhodno v presojo ustreznosti strokovni službi;

- b) če je predlog strokovne službe dal v izvršitev v spremenjeni obliki;

- c) če je dal predlog v izvršitev po lastni pobudi, brez prejšnjega posveta z ustrežno strokovno službo.

25. Pri urejenju medsebojnih razmerij veljajo naslednja načela:

- vsak delavec je enak po pravicah in dolžnostih ne glede na to, v kateri TOZD dela;

- z začetkom delovnega razmerja v katerikoli TOZD v sestavi podjetja postane na novo sprejeti delavec član delovne skupnosti OZD s tem, da uveljavlja vse pravice in dolžnosti v okviru TOZD;

- vsak delavec ima pravico do dela na delovnem mestu v TOZD, ki najbolj ustreza njegovim sposobnostim in delovnim razmeram. S prenehanjem delovnega razmerja v eni izmed TOZD in z vzpostavitvijo delovnega razmerja v drugi TOZD ne preneha delovno razmerje v podjetju;

- če iz tehnoloških ali ekonomskih razlogov preneha potreba za delavčevim delom v TOZD, delavcu ne more prenehati lastnost delavca, temveč mu mora TOZD zagotoviti delo v isti ali drugi delovni organizaciji;

- delavcem, ki jim po samem zakonu preneha delovno razmerje, hkrati preneha delovno razmerje v TOZD in v podjetju — OZD.

26. Člani delovne skupnosti TOZD in podjetij — OZD se povezujejo v družbeno politične organizacije, ki delujejo v skladu s svojimi programi in statuti z namenom, da kot člani teh organizacij skrbijo za uresničevanje ekonomskega in samoupravnega položaja delavcev v združenem delu.

Kako na letni dopust?

Problematiko letnih dopustov rešujeta temeljni zakon o delovnih razmerjih (Uradni list SFRJ št. 12/70) od 63. do 77. člena in zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu (Uradni list SFRJ št. 22/73) v 27. členu.

S 27. členom zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu so spremenjena določila v prvih treh odstavkih 64. člena in prvi odstavek 66. člena. To so določila o pogojih za pridobitev pravice za izrabo letnega dopusta in o minimalni dolžini letnega dopusta. Novost

je v tem, da po novem zakonu pripada delavcu letni dopust potem, ko mu preteče v temeljni organizaciji določeni čas nepretrganega dela, ki ne sme biti daljši kot šest mesecev, in da ima delavec pravico do letnega dopusta najmanj osemnajst, največ pa trideset delovnih dni.

Zakon ureja samo osnovne pravice in obveznosti delavcev v združenem delu, delavci v temeljnih organizacijah združenege dela s samoupravnimi sporazumi pa urejajo vse pravice in obveznosti oziroma pogoje in kriterije za uporabljanje posa-



Intervencijsko vozilo, o katerem smo pisali v Kurirju, je naložilo katrco – na zagrebškem velesejmu.

meznih pravic.

Ker je v zakonu določeno, da letni dopust traja najmanj 18 dni, ne morejo več veljati določila pravilnika o delovnih razmerjih, ki predvidevajo krajši letni dopust. Ostala določila glede dolžine dopusta iz pravilnika o delovnih razmerjih ostanejo še nadalje v veljavi do sklenitve samoupravnih sporazumov v temeljnih organizacijah združenega dela.

Glede pridobitve pravice do letnega dopusta pa velja določilo, da ima delavec pravico izrabiti letni dopust potem, ko mu preteče v temeljni organizaciji šest mesecev nepretrganega dela.

Obstaja tudi stališče, po katerem se dolžina letnega dopusta in pridobitev pravice do dopusta urejata s samoupravnim sporazumom. To je tudi stališče republiškega sekretariata za delo, ki je zahteval to-lmačenje Zakonodajne komisije zvezne skupščine. Njeno tolmačenje bo merodajno tudi za naše odločanje o letnih dopustih.

KOLIKO DNI LETNEGA DOPUSTA IN KDAJ?

Posebej se upošteva pri dolžni dopusta tudi vajece oz. delavce, ki še niso dopolnili 18 let starosti. Oni imajo povečan dopust za sedem delovnih dni.

Praviloma izkoristi delavec letni dopust v celoti brez presledka. Izjemoma pa lahko glede na značaj delovnega procesa delovna organizacija določi z delavčevu privolitvijo oz. tudi na delavčevu zahtevo, da koristi

letni dopust v dveh približno enakih delih.

1. Naša delovna skupnost je odločila v skladu s čl. 70 Temelnjega zakona o delovnih razmerjih, da gredo vsi delavci hkrati na letni dopust v juliju. To pomeni, da tisti delavci, katerim pripada daljši letni dopust od tistega, ki ga izrabijo vsi delavci hkrati, lahko izrabijo preostali dopust v kakšnem drugem razdobju v teku koledarskega leta ali pa neposredno pred ali po kolektivnem dopustu. Izjemoma ima delavec pravico, da izrabi en dan svojega letnega dopusta za svoje potrebe, vendar mora to svojo zahtevo sporočiti delovni skupnosti najmanj 30 dni prej.

V kolikor delavec zbolí med trajanjem letnega dopusta, mora o tem nemudoma obvesti delovno organizacijo. Pri tem se mu čas trajanja dovoljenega bolniškega dopusta ne šteje v letni dopust. Preostali del letnega dopusta pa delavec izkoristi neposredno po prenehanju bolniškega dopusta oz. sporazumno z delovno skupnostjo v kakem drugem razdobju, vendar pa mora nastopiti prostali dopust najkasneje pred koncem koledarskega leta.

2. Delavec želi koristiti en dan letnega dopusta v petek, naslednji dan je prosta sobota. Po mišljenju nadrejenega vodje tudi soboto vštetejemo za dopust, kljub temu, da je „prosta sobota“. Ali je takšno stališče pravilno?

Glede na postavljeno vprašanje je mnenje nadrejenega vodje popolnoma pravilno. Člen 154 temeljnega zakona o delovnih

razmerjih je določal, da v kolikor delovna organizacija vpelje petdnevni delovni teden, se za šesti dan glede uveljavljanja pravic iz dela v delovni organizaciji (letni dopust, otroški dodatek in drugo) šteje, kot da bi ga bil delavec prebil na delu. Prav tako določa zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu v 23. členu, da se dnevi, za kolikor je skrajšan delovni teden, glede uveljavljanja pravic delavcev iz dela v temeljni organizaciji združenega dela (letni dopust ipd.) štejejo kot delovni dnevi. Tudi po Pojasnilu zveznega sveta za delo „prosta sobota“ nima značaja tedenskega (nedeljskega) počitka, ki se v obdobju izrabe letnega dopusta ne šteje v število delovnih dni, ki so določeni za izrabo letnega dopusta.

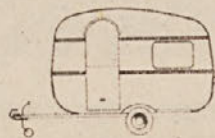
3. Delavec, ki se vrne od vojakov, želi nastopiti delo. V katerem času mora začeti delati, da ne bo delovno razmerje prekinjeno?

Pravilnik o delovnih razmerjih IMV v svojem 176. členu določa, da delavcu, ki je v času rednega delovnega razmerja odšel na odsluženje oz. dosluženje vojaškega roka, njegove pravice in dolžnosti iz delovnega razmerja ta čas mirujejo in v kolikor delavec noče, da se mu prekine delovno razmerje, mora nastopiti delo v roku 14 dni od dneva, ko je prenehal služiti vojaški rok. Člen 66 zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu v tem primeru predvideva 15 dnevni rok; delavec ima toraj pravico vrniti se na delo v petnajstih dneh po odslužitvi vojaškega roka.

Novo vodstvo mladinskega aktiva tovarne prikolic v Brežicah se je z vso resnostjo lotilo uresničevanja sklepov, sprejetih na konferenci in pozneje na seji.

Zelo dobro so se mladinci izkazali v krvodajalski akciji. Udeležili so se tradicionalnega teka mladosti, ki ga je organiziral občinski komite ZMS Brežice. V tem teku je naš mladinec Marjan Ogorevc zasedel prvo mesto. Z vso resnostjo zbirajo denar za spominski dom borcev NOV in mladine Jugoslavije v Kumravcu. Do danes so zbrali že okoli 100.000 starih dinarjev. Akcije še niso končali in upajo, da bodo zbrali še več.

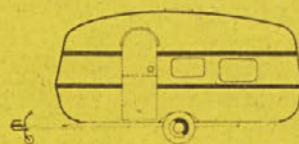
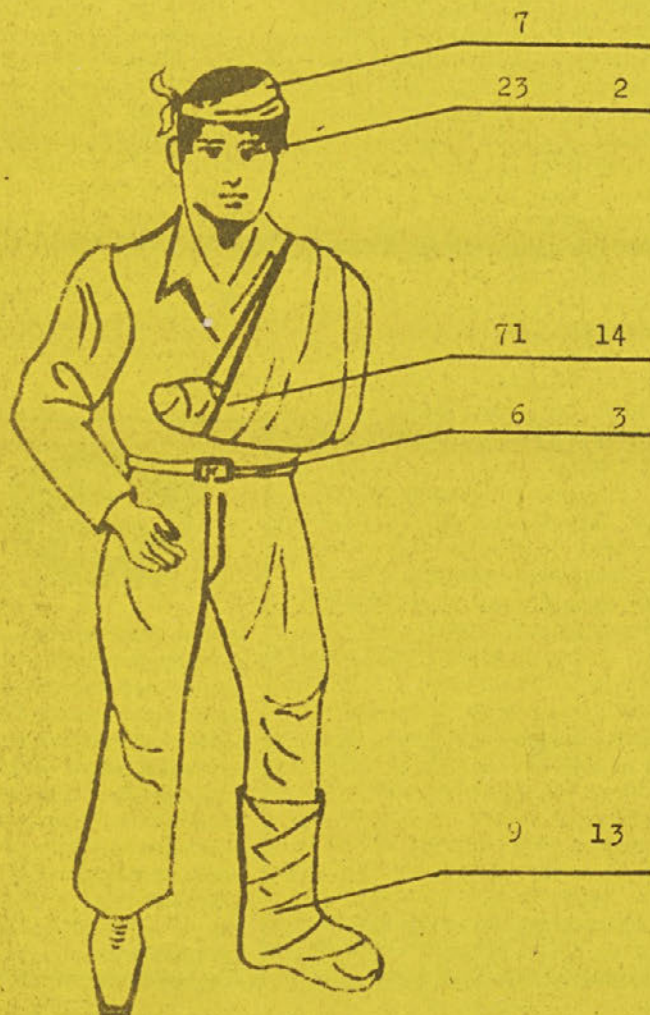
Na konferenci so med drugim sklenili, da bodo predlagali dobre mladince v članstvo Zveze komunistov. Sestavili so anketo, iz katere je mogoče razbrati, da 26 mladincev želi vstopiti v vrste Zveze komunistov. To je velik uspeh mladega vodstva naše mladinske organizacije. Osnovna organizacija Zveze komunistov v tovarni pri-



kolic v Brežicah bo v najkrajšem času obravnavala vse predloge in po vsej verjetnosti veliko večino mladincev tudi sprejela v svoje vrste. To so mladi ljudje, ki niso obremenjeni s preteklostjo in bodo kot mladi komunisti še veliko lažje uveljavljali svojo osebnost. Vodstvo mladinske organizacije je prepričano, da bo sklepe svoje konference do konca leta v celoti uresničilo.



IMV – KURIR izdaja delovna skupnost Industrije motornih vozil Novo mesto – Izhaja vsak mesec v 4200 izvodih – Uredništvo in uprava: Novo mesto, Zagrebška cesta 18/20 – Ureja uredniški odbor – Odgovorni urednik Jože Splichal – Stavek, filmi in prelom ČZP DOLNJSKI LIST – Tisk: Tiškarna LJUDSKA PRAVIKA Ljubljana



Nesreče pri delu v maju

Maja se je pripetilo 32 nesreč pri delu in 8 nesreč na poti na delo in z dela.

V proizvodnji avtomobilov se je pripetilo 6 nesreč, in sicer 3 v mont. in dost. osebnih vozil, 2 v presernici in 1 v meh. obdelavi. V proizvodnji prikolic so zabeležili 16 primerov nesreč, v skupnih službah pa 10 nesreč.

Na poti na delo in z dela so se ponesrečili: Nada Hočevar, Alojz Hodnik, Alojz Hočevar, Albin Luzar, Alojz

Vraničar, Franc Piskole, Marjan Bezek in Franc Rolih.

Neuporaba zaščitnih sredstev je bila vzrok 2 nesreč, 9 primerom je botrovala nepazljivost, 4 ponesrečenci niso uporabljali tehnične zaščite, 10 ljudi se je ponesrečilo zaradi tehnične pomanjkljivosti, nepravilni delovni postopek je povzročil 3 nesreče, v 1 primeru so bila kriva neustrezna delovna sredstva, 3 delavci pa so se vrezali z ostrimi robovi.



Mladina v Kumrovcu

Mladi iz naše tovarne smo v počastitev meseca mladosti organizirali v nedeljo, 3. junija, izlet v Kumrovec in na zgodovinski grad Trakošćan pri Varaždinu. Kljub temu, da bi se izleta lahko udeležili vsi mladi iz podjetja, je žal moral iz Novoga mesta odpeljati samo en avtobus, kajti le toliko se nas je zbralo.

Najprej smo se ustavili v Kumrovcu. Takoj po prihodu smo ugotovili, da nismo edini, ki bi si radi ogledali majhno vas, ki je tako velika v zgodovini naše socialistične domovine. Tam smo se srečali z mladimi in starejšimi ljudmi iz vseh koncev

Slovenije in sosednjih republik. Obiskali smo Titovo rojstno hišo (mnogi od nas so jo videli prvič), muzej in prostor, kjer bo zgrajen SPOMINSKI DŌM JUGOSLOVANSKE MLADINE. Prijetno je bilo srečanje s Kumrovci, z njegovimi prebivalci ter s hišo, v kateri se je pred 81. leti rodil največji človek jugoslovanskih narodov, predsednik Tito.

Iz Kumrovec smo nadaljevali pot po hrvaškem Zagorju in se ustavili v prečudoviti naravi pod gradom Trakošćan. Po ogledu gradu, njegovih lepot, znamenitosti ter bližnjega jezera smo se v lepem popoldnevu,

ob prijetni glasbi z drugimi obiskovalci Trakošćana zavrteli kar po travniku. Potem smo sredi travnika sedli k 15-minutnemu sestanku in se pogovorili o nadaljnjih akcijah in delu našega kolektiva, ki mora postati še bolj pestro in delovno.

Vsi, ki smo bili za izletu, smo se zadovoljni vrtili domov. Želeli smo si, da bi nas bilo vsaj petkrat več, da bi bili z nami tudi drugi naši mladinci. Bilo je res prijetno in lepo, zato upamo, da se nam boste na drugem izletu jeseni pridružili tudi tisti, ki ste tokrat „umanjkali“.

VIDA KERIN



Tehnološke novosti v proizvodnji lesnih elementov prikolic

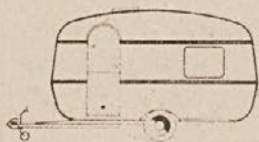
(nadaljevanje)

Lepljenje pohištvenih pa tudi karoserijskih elementov prikolic predstavlja danes v proizvodnji prikolic enega večjih problemov. Za opravljanje teh tehnološko zahtevnih operacij imamo namreč zelo ozka grla ter zastarelo in nepopolno strojno opremo – stiskalnice in priprave. Posledica tega so premajhne kapacitete tudi pri delu v teh izmenah, slaba kvaliteta lepljenja, izmet in nemožna organizacija ekonomičnega tehnološkega procesa. Vse te slabosti bodo odpravljene z montažo sodobnih stiskalnic, povezanih z našalci lepila in podajalnimi mizami v linije, ki se po funkcionalnosti delijo na linijo za lepljenje pohištvenih elementov prikolic, linijo za lepljenje sten in podov prikolic ter linijo za lepljenje lokov.

Linije za lepljenje pohištvenih elementov prikolic bodo postavljene v tovarnah pohištvenih elementov v Črnomlju in Šentjerneju. Celotno linijo sestavljajo: nanašalec lepila, odlagalna dozirna miza, podajalna miza z mehanizmom za vlaganje elementov v etažo stiskalnice in praznitev etaže, dvoetažna stiskalnica, odlagalna miza za stiskalnico in vakumska priprava za odlaganje zalepljenih elementov na palete. Tehnološki proces lepljenja na teh linijah poteka takole: pripravljene okvire pohištvenih elementov vložimo v stroj za nanašanje lepila, kjer se z valji nanese na okvire enakomerna plast lepila. Lepilo se nanaša na eno ali obe strani, debelina nanešenega lepila pa se uravnava z razmikom nanašalnih valjev. Od stroja za nanašanje lepila do podajalne mize predstavlja okvire transporter, katerega podajalna hitrost je prilagojena delovnemu ritmu. Na podajalni mizi polagajo na okvire plošče, pri polnjenih elementih pa tudi ekspanirano papirnato satje ali druga polnila. Ko se podajalna miza napolni z elementi, se sproži pnevmatska priprava, ki odpre etažo stiskalnice in potisne mizo z elementi v odprto etažo. Pri pomikanju mize v stiskalnico potiska ta prehodno stisnjene elemente iz stiskalnice na odlagalno mizo za stiskalnico; pri vračanju mize iz etaže stiskalnice miza avtomat-

sko odlaga nove elemente v etažo. Z vrnitvijo mize v prvotni položaj se sproži hidravlika, ki zapre prvo etažo stiskalnice in dvigne celotno stiskalnico toliko, da je druga etaža poravnana z delovno višino podajalne mize.

Zalepljene elemente, ki so na odlagalni mizi, pobira vakumska priprava in jih odlaga na palete. Ker je stiskalnica dvoetažna, se v času, potrebnem za stiskanje elementov, v prvi etaži polni druga etaža stiskalnice; torej se cikel ponavlja, s tem pa odpade čakanje, ki jemlje čas pri klasičnih stiskalnicah.



Prednosti tega načina lepljenja so velike in pomembne. Nanos lepila je enakomeren, zato je tudi kvaliteta lepljenja boljša; prihrani se 30 do 40 odstotkov lepila. Elementi pohištva niso zloženi v kope, zato se med stiskanjem ne deformirajo, s tem pa se zmanjša izmet elementov. Z možnostjo uporabe

lepil, ki hitro vežejo, in z ogrevanjem stiskalnice se zmanjša čas stiskanja od 25 na 5 minut.



Hkrati lahko lepimo elemente različnih dolžin in širin. Omoogočeno je furniranje elementov, kar odpira nove možnosti konstrukcijskih sprememb pohištva. Tehnološki proces poteka v liniji, s čimer se poenostavi organizacija, povečajo se kapacitete in ekonomičnost.

Poleg naštetih prednosti, ki so bistvenega pomena za serijsko proizvodnjo, ima lepljenje v pretočnih stiskalnicah še vrsto drugih prednosti. Te linije pa imajo tudi slabe strani. Pri enem polnjenju ene etaže stiskalnice se lahko vlagajo v stiskalnico le elementi enakih debelin. To pa pri naših serijah proizvodnje in vključevanju večlistnih kombiniranih žag za

razrez letev v proizvodnjo ne predstavlja večjih problemov.

Linija za lepljenje sten in podov prikolic bo montirana na montaži prikolic v Novem mestu. S tem bo odpadel transport iz obratov in velik odstotek poškodb, ki nastajajo med prevozom na tako velikih in za transport neprimernih elementih.

Tehnološki proces lepljenja na tej liniji je podoben kot na liniji za lepljenje pohištvenih elementov, le da je v tej liniji stiskalnica enoetažna, vendar večjih dimenzij. Linija nima priprave za odlaganje elementov, ker so stene in podi prikolic gabaridno in trdnostno neprimerni za avtomatsko odlaganje.

Enakomerni specifični pritiski pri lepljenju elementov različnih velikosti se uravnavajo s pomočjo nastavitve manometra.

Prednosti lepljenja sten in podov na tej liniji so: na lepilo prihranimo približno 30 odstotkov, poveča se trdnost zlepljenih elementov, ti pa ostanejo po lepljenju ravni; lepši estetski videz sten (odpadejo žičniki); ni potrebno ročno brušenje sten prikolic na montaži, delo poteka v liniji neprekinjeno.

(Nadaljevanje prihodnjič)



Naložene prikolicе na vlaku potujejo v širni svet.

Sejem »Medicina i tehnika«

V organizaciji Zagreškoga velesejma, skupnosti zdravstvenih ustanov Hrvatske in predstavnikov zdravstva iz vse Jugoslavije je bila od 7. do 12. maja na razstavnem prostoru Zagreškoga velesejma mednarodna razstava – sejem „MEDICINA IN TEHNIKA“.

Program sejma je obsegal farmacevtsko proizvodnjo, proizvodnjo medicinskih aparatov, opreme in naprav, medicinsko literaturo in sanitetna vozila. Razstavljeni izdelki so predstavljali proizvodnjo 20 držav in so bili razstavljeni v 6 mednarodnih paviljonih.

Naš namen je bil, da poudarimo nastop IMV na tem sejmu. IMV iz Novega mesta se je predstavil s standardno proizvodnjo sanitetskih vozil ter z novimi proizvodnimi možnostmi na tem področju. Pokazal je nekaj primerov protitipnih vozil, izmed katerih so nekatera že v rabi oziroma testiranju. Tako smo lahko obiskovalcem pokazali naslednje tipe vozil: sanitet „navadni“, sanitet s povišano streho, vojaški sanitet, terensko vozilo tip Land Rover s posteljo za bolnika, Renault 4 sanitet za hišne obiske in prikolico ADRIA – stacionirana zdravstvena postaja.

Mnoge zdravstvene ustanove so se zelo zanimale za naše izdelke. Se posebej veliko zani-

manja je bilo za prikolico ADRIA, ki bi se z vgrajenimi dodatnimi elementi pretvorila v „premični“ ali zobozdravniški laboratorij, oziroma ki bi služila

kot mesto medicinske ekipe na terenu. Največ interesentov oz. zdravstvenih ustanov je bilo z jadranskega območja, ker bi ta vozila služila za nudenje medi-

cinskih uslug na obhodih po turističnih predelih.

ŽARKO RAJSKI
IMV – predstavništvo
Zagreb

IMV na sejmu »Tehnike«

Kot že v preteklih letih, tako je tudi letos bila tovarna IMV ena izmed udeleženk na mednarodnem sejmu tehnike v Beogradu. S svojo veliko tradicijo v proizvodnji servisne opreme, s številnimi eksponati, kompletno servisno postajo in pralnico za vozila je bila Industrija motornih vozil deležna velike pozornosti obiskovalcev in poslovnih ljudi.

Lahko se pohvalimo z mnogimi poslovnimi razgovori s predstavniki avto-hiš, vojaških delavnic in voznih parkov velikih komunalnih podjetij. Posebno prednost našega razstavnega prostora je pokazala aktivna demonstracija razstavljenih izdelkov, pralnice za avtomobile in drugo.

Na najmodernejši način, v roku 2 minut, so mnogi obiskovalci lahko oprali svoje vozilo in se na ta način praktično prepričali v vrednost in visoko tehnično sposobnost avtomatske

avtomobilске pralnice.

Najmodernejši način letovanja v prikolicah ADRIA je vzbudil zanimanje širokega kroga obiskovalcev. Lepo aranžirane prikolice so s svojo kvaliteto in priznanji strokovnjakov odkrivale nove možnosti za moderno letovanje.

Ob „Mednarodnem sejmu

tehnike 73“ lahko rečemo, da smo javnosti prikazali naš proizvodni program, ki po svoji tehnični, estetski in funkcionalni plati sodi v vrh jugoslovanske in tovrstne svetovne proizvodnje.

MIROSLAV JOVANOVIĆ
Poslovalnica IMV
Beograd



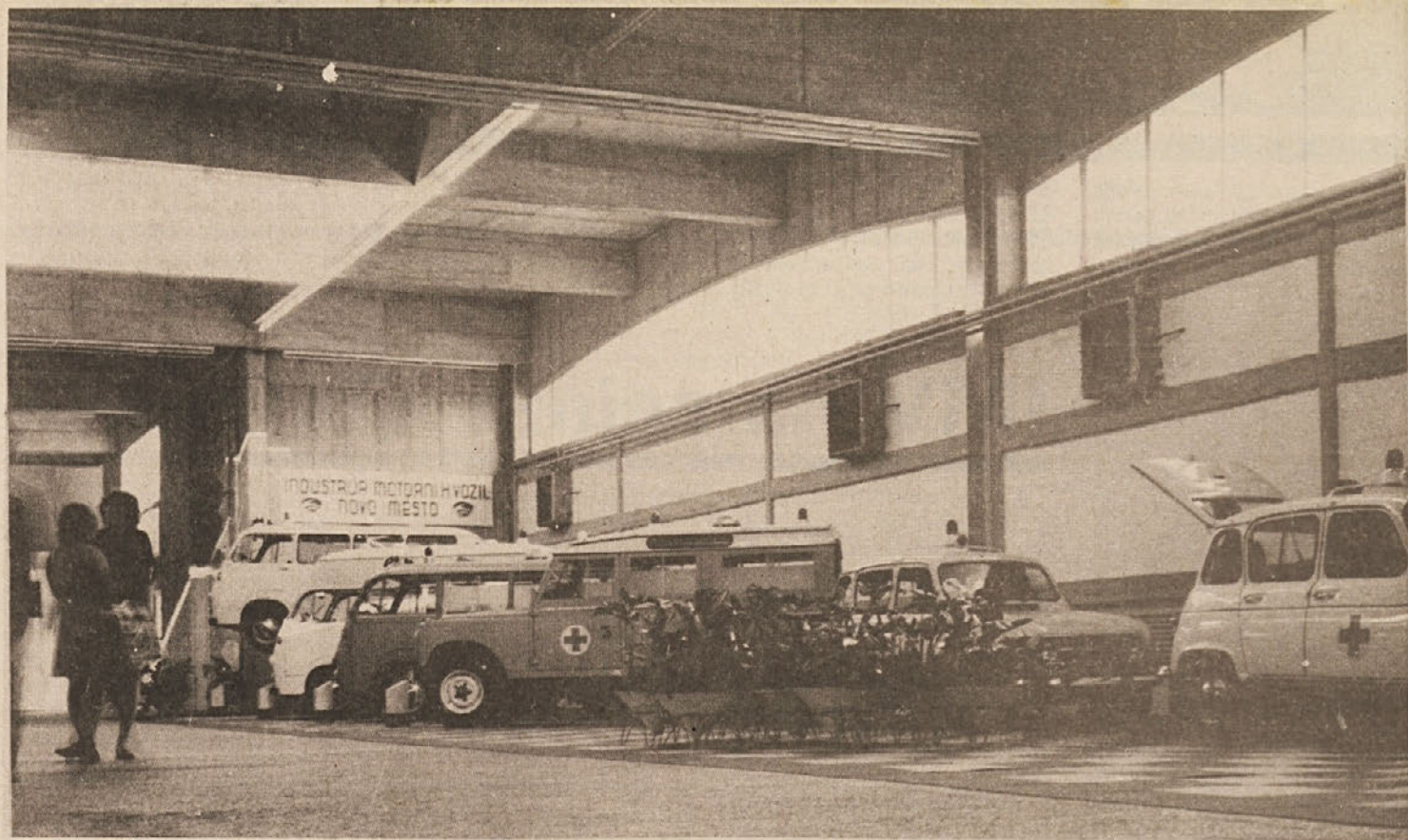
NOVO MESTO

osebni avtomobili
dostavni avtomobili
ADRIA caravan
servisna oprema



Četrta konferenca Zveze komunistov Slovenije zasluži vzdevek „prelomna“. Na njej so obravnavali vlogo Zveze komunistov in drugih organizacij ter metode dela, razčistili so z idejno zmedo in odkloni, ki so značilni za minulo obdobje, skratka: konferenca je dala pečat ne samo nekemu področju delovanja, temveč celotnemu delu organizacije za vnaprej. To delovanje bo: krepitev razredne usmeritve organizacije, odločno nadaljevanje boja za samoupravljanje ter obračun s silami, ki temu nasprotujejo.

Na sejmu medicine in tehnike je naša tovarna pokazala tudi katrce, namenjene kot reševalne avtomobile.



Naši avtomobili na sejmu medicine in tehnike /Fotografije v današnjem Kurirju: arhiv IMV/

Samo namazan motor teče

Čedalje pogostnejši kvari motorjev na novih vozilih, zlasti tistih, ki jih dostavljamo v naše bolj oddaljene poslovalnice, kažejo, kako neprimerna je tehnična izobrazba šoferjev. Že v enem prejšnjih člankov smo poudarili, da je pri novem motorju mazanje velikostnega reda do največ 0,75 utečenega motorja, vendar se napake ponavljajo navzlic stalnim opozorilom.

Če bi pregledali, koliko gibljivih delov v standardnih izmerah je bilo iz SRD za popravila, bi ugotovili, da je bilo največ tega zaradi napačne uporabe, nepravilne vozne ali motorne hitrosti. Najbolj obremenjeni deli v času utekanja so prav gotovo sestavni deli motorja. Navzlic skrbnemu nadzorstvu in čiščenju ostanejo na neravnih površinah mikroskopsko majhni delci – ostanki končne obdelave. Ob pravilnem mazanju se delci odselijo v shranjevalno pretočno komoro. Ob večjih hitrostih olje nima dovolj časa, da bi vse pobralo, medtem ko se pri majhnih hitrostih zgodi, da olje ni dovolj močno za odnašanje delcev. S končno mehansko obdelavo notranjih gibljivih delov se ne da dobiti gladkih površin. To se doseže šele sčasoma, ko prekrije površje tako imenovani oljni film, ki je pomemben za medsebojno trenjsko obremenitev. Z večjo

hitrostjo motorja se povečuje ogrevanje motorja ob malenkostno povečani hitrosti in količini hladnega olja. Premajhna hitrost oljnega pretoka pa trenj-

ske površine poslabša, predvsem slabi ležajne „puše“. Navadno uporabljajo materiale, ki imajo ob zvišani temperaturi dobre mazalne lastnosti, zaradi neobdelanih površin pa se toplota poveča, medtem ko je količina hladilnega ali mazalnega sredstva premajhna, da bi hladila ali mazala trenjske površine.

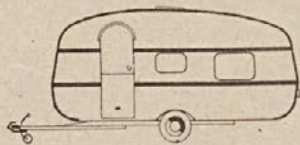
Nikakor niso odveč nasveti

proizvajalcev motorjev in avtomobilov, ki trdijo, da vsaj na začetku ni priporočljivo povečati hitrost za več kot 2/3 povprečne hitrosti in ne voziti z več kot 4.500 obrati. Kjer so vgrajeni kontrolni instrumenti, nadzor ni težak, saj lahko voznik vsak trenutek ugotovi nepravilno delovanje motorja.

JOŽE ROZMAN

Prvi med krvodajalci

Ob letošnji krvodajalski akciji, ki je bila v začetku maja v Brežicah, se je naš kolektiv z-

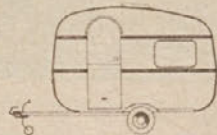


pet izkazal, saj je darovalo kri kar 60 krvodajalcev. Tako smo tudi to leto prvi v občini Brežice. Sindikalna podružnica je ob

tej priložnosti organizirala piknik v Malih Mokricah. Tam je bila pripravljena skromna zakuska z glasbo. To je že drugo leto, da je naša sindikalna podružnica organizirala izlet. Ta dan je za krvodajalce kot nekakšen praznik. Izlet verjetno pripomore k večjemu številu krvodajalcev.

Tudi tokrat je tov. Metelko izrekel v imenu uprave tovarne avtomobilskih prikolic zahvalo vsem, ki so darovali dragoceno kri. V kratkem govoru je opisal pomen te akcije in apeliral na

vse krvodajalce, predvsem pa na tiste, ki so že večkrat darovali kri, naj postanejo aktivisti krvodajalstva. Njihova aktivnost naj se pokaže ob jesenski akciji. Upamo, da bomo tudi letos med prvimi v občini Brežice. Tako bi bili spet deležni denarne nagrade, ki jo vsako leto podeli občinski sindikalni svet.



Se en nov tip vozila

Analiza prodaje na slovenskem tržišču kaže v maju, da se je prodaja v vseh industrijskih panogah zmanjšala za približno 40 odstotkov v primerjavi z enakim obdobjem v letu 1972. Težke finančne razmere v našem gospodarstvu in stabilizacijski ukrepi imajo velik vpliv, da se je potrošnja zmanjšala. Vedno težje je prodajati.

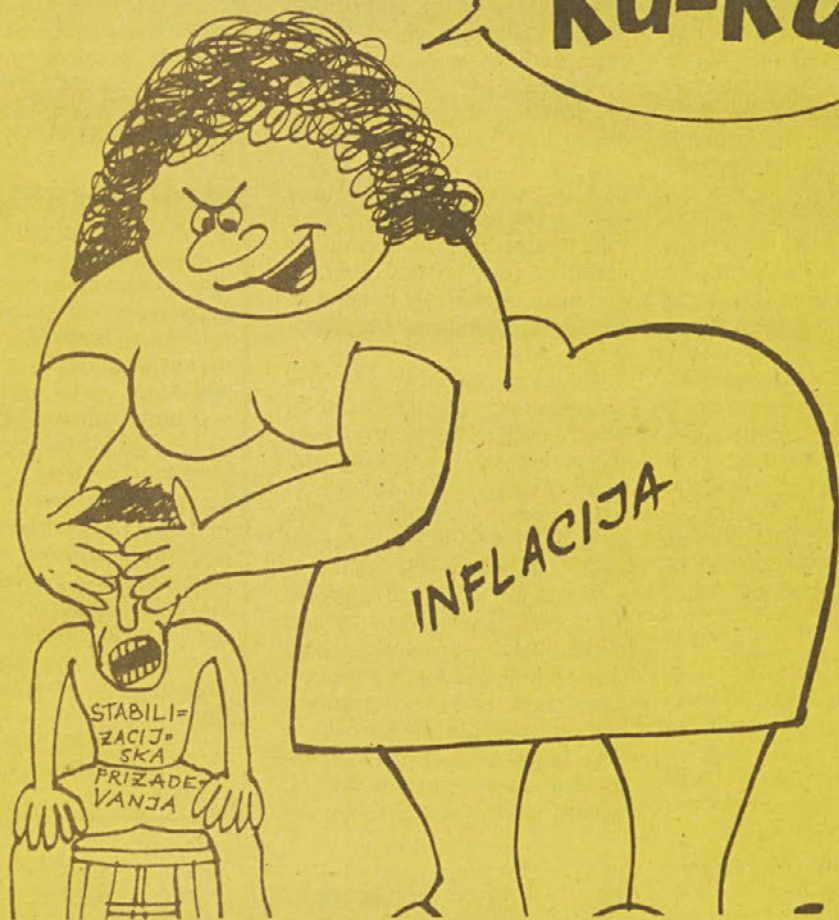
Prodaja naših dostavnih vozil na območju poslovalnice Novo mesto se ni zmanjšala v takem odstotku kakor drugi industrijski končni izdelki. K temu je veliko pripomogla predhodna obdelava terena. V maju bomo to naredili z novim tipom vozila „Pomoč informacije“ pri avtomoto družtvih SR Slovenije. Navedeno vozilo je plod večletnih raziskav in sistematične analize zahtev in želja naših kupcev, zato verjamemo v uspeh, da bo pri novih kupcih prišlo do večjega odziva oz. nakupa.

Vozilo bomo demonstrirali, prikazali vse njegove prednosti in funkcionalne lastnosti.

Potrebno bo še veliko prizadevanja, da se bo povečal uspeh pri prodaji dostavnih vozil.

ALOJZ HODNIK
referent za prodajo
dostavnih vozil

KU-KU



— Kaj se pa šališ, stara, saj vidiš, da takoj vem, kdo mi najbolj nagaja...! — I.
ANTIC

Kaj prinaša TOZD?



Da je dosedanji samoupravni sistem delno onemogočal neposrednemu proizvajalcu vpliv na gospodarjenje z rezultati dela, je prikazano kot dejansko stanje. Samo govoriti o novem samoupravnem organiziranju, proizvajalcu pa ne prikazati prednosti novega sistema, pomeni isto, kot se ne premakniti naprej.

Zahteva, naj z rezultati dela gospodarijo ljudje, ki ustvarjajo.

je bila pomembno vodilo za pravo organiziranja samoupravljanja po novem. Do zdaj je bilo bolj malo narejenega, da bi delavcu pojasnili osnovne pojme o samoupravi po TOZD. S tem je bil delavec potisnjen na stranski tir, ni mu bilo omogočeno, da bi tvorno posegel v javno razpravo. Ob tem se je tudi dogajalo, da osnovni pojmi niso bili jasni niti nosilcem javne razprave — zaradi zamotanih formulacij. Prav to pa je področje, kjer je potrebno naglo in učinkovito delati; kaj prida uspeha pa vendarle ne bo, če se ne bomo

sporazumevali v živem, preprostem, domačem jeziku.

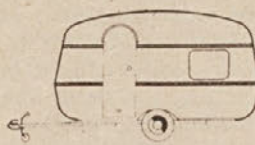
Pravilno in preprosto pojasnjevati osnovna pravila je ena izmed osrednjih nalog članov Zveze komunistov. Po tej poti je tudi omogočeno, da v javni razpravi vsi enakopravno sodelujemo in pripomoremo, da bodo stvari izčiščene in da bo oblikovano tako samoupravno organiziranje, ki bo zadostovalo za učinkovito samoupravno delovanje vseh.

S prenosom pravic samoupravljanja in vseh posledic bo dobil delavec še boljšo možnost pri upravljanju celotnega podjetja. Sedanji sistem je sicer do-

voljeval delavcem upravljati prek izvoljenih predstavnikov, vendar so bile možnosti manjše. Včasih manjši sestavni deli podjetij niso imeli delavskih svetov, imeli pa so člane v centralnem DS, ki pa spet niso delovali tako, kot so od njih pričakovali — zaradi premajhne aktivnosti ali nepoznavanja snovi. Zavaljo tega se je upravljanje zapiralo v kroge.

Nova organizacija zahteva, da mora imeti vsaka TOZD svoj delavski svet, ker bo to podlaga za delo centralnih samoupravnih organov.

JOŽE ROZMAN



Za kaj gre

Razpوتا so bila v tem času dovolj jasno in razvidno očitana za vsakogar, ki želi videti in slišati: ali bo šla jugoslovanska in z njo slovenska družba po poti, za katero bo značilna vlada nad delavskim razredom, delovnimi ljudmi, namesto njih ali v imenu njih — ali pa bo delavski razred z Zvezo komunistov kot svojim prednjim, izpostavljenim odredom dobil glavno besedo v družbi, dobil resnično možnost in vso pravico odločati ne o nekakšnih obrobni, postranskih rečeh, marveč o odločilnem: kam in za kaj naj gre denar, ki ga ustvarja z lastnimi rokami, s svojo glavo. (Iz uvodnika v „Delu“)

Periodični zdravniški pregledi

V smislu 69. člena temeljnega zakona o varstvu pri delu (Uradni list SFRJ št. 15/65) in

„Z akcijo ZK smo dosegli pomembne uspehe tudi v razvijanju delavske kontrole kot sestavnega dela samoupravljanja. Se vedno pa so težnje, da bi zadovoljili interese delavcev le po obrobni podatkah ter jih tako oddaljili od podatkov in vprašanj bistvenega pomena za samoupravno odločanje, o ključnih vprašanih poslovne politike, reprodukcije in delitve dohodka. Nekateri bi želeli delavsko kontrolo privesti samoupravljanju, jo narediti za nekakšen dodatek. V resnici pa bo delavska kontrola učinkovita le tedaj,

Delavska kontrola ni privešek!

če bo prispevala k afirmaciji delavskega razreda, k prevladujočemu vplivu delavca. Zdj gre za to, da izkoristimo ugodno ozračje za krepitev delavske kontrole in narobe – da se z njo postavimo po robu tehnokratskim in birokratskim blokadam, ki ogrožajo položaje delavcev ...“

FRANC ŠETINC
(na 32. seji CK ZKS)

v smislu pravilnika o načinu in postopku za opravljanje preventivnih zdravstvenih pregledov (Uradni list SRS št. 33/71) je delovna organizacija dolžna organizirati periodične preglede delavcev, ki delajo na delovnih mestih s povečano nevarnostjo za zdravje.

Kot vsako leto, smo tudi letos že začeli z zdravniškimi pregledi, ki jih opravlja Zavod za zdravstveno varstvo Novo mesto, Mej vrti 5. Pregledi so v dopoldanskem času, na pregled pa gre vsak dan 14 oseb, in sicer 7 ob 7. uri in 7 ob 9. uri, da bi se tako izognili dolgemu čakalnju. Služba varstva pri delu je izdala okrožnico in obvestila, ki jih izpolnjuje vodja delovne enote po takem razporedu, ki najbolj ustreza zahtevam proizvodnje.

Pregledi bodo izven delovnega časa; se pravi, da gre delavec, ki dela popoldne, na zdravniški pregled dopoldne. Zavedati se moramo, da zdravniški pregledi niso samo zakonske zahteve delovne organizacije, ampak so tudi v korist delavcem, ki delajo na takih delovnih mestih. To so posebna delovna mesta, za katera se izplačuje dodatek za težko delo in dodeljuje dodatni dopust.

Ne glede na zakonske zahteve mislimo, da je vsak vabljeni osebno zainteresiran za pregled, ki je zelo temeljit in opravljen v

sorazmerno kratkem času. Zavedati se moramo, da bi tak pregled zahteval najmanj tri dni časa, če bi se ga delavec udeležil po redni poti. Ne bo preveč, če povemo, da mora delovna organizacija plačati za tak pregled od 12 do 15 starih tisočakov za osebo! Zato pozivamo vse zaposlene, ki bodo prejeli vabila za pregled, da upoštevajo navedene roke ter tako omogočijo hitro opravljanje pregledov, kar je tudi v interesu vseh zaposlenih.

Še enkrat naj obvestimo vse zaposlene, ki stanujejo v občini Novo mesto, da se je začelo obvezno fluorografiranje oseb, starejših od 24 let. Ker bi roki, ki so navedeni na vabilih, katera so delavci dobili po pošti na dom, zahtevali večje zastoje v proizvodnji, smo se s komisijo pri občini dogovorili naslednje:

Obvezniki s pozivom se udeležijo fluorografskega pregleda v navedenem roku le v primeru, če čas pregleda ne sovpada z delovnim časom. Tisti, ki imajo pregled med delovnim časom, oddajo poziv takoj po prejemu

svojemu vodji, ki ga je dolžan predati službi varstva pri delu; le-ta bo na podlagi pozivov organizirala preglede v podjetju po dogovoru z zdravstveno ekipo.

SLUŽBA VARSTVA PRI DELU

Samoupravljanje

„Samoupravljanje je zdaj oblika razrednih odnosov, s katero delavski razred urničuje zgodovinsko nalogo osvobajanja dela, oblikuje združeno delo, združenje svobodnih proizvajalcev. To dejanje je razumljivo naperjeno tako proti državnokapitalističnim odnosom kot zoper obnovo zasebne lastnine nad proizvodnimi sredstvi, pomeni napad na tehnokracijo, na elitistično izkoriščanje ali celo zlorabo znanja, na središča odtujenega razpolaganja s presežnim delom.“

FRANCE POPIT
(na 32. seji CK ZKS)

Utrinek s sejma

Med drugimi sodelujočimi na letošnjem Mednarodnem sejmu motorjev in motornih vozil v Beogradu so določili tudi mene. Priložnost, da na tem sejmu sodelujem, je pomenila za mene zaupanje in priznanje. Delam namreč v prodajnem oddelku in moje opravilo je nekako povezano s sejmskim, to je pisanje kupoprodajnih pogodb in prodajne dokumentacije.

Kot sem že povedala, se je moje delovno mesto za deset dni „preneslo“ v popolnoma novo okolje, na katerega sem se kmalu privadila.

Vse je bilo tako slovesno, tako nenavadno. Že ob vhodu na sejem so plapolale naše zastave, v soncu so se svetlikale kovinske konstrukcije z znaki naše tovarne. Razstavljali smo na treh mestih: v dveh dvoranah in na odprtem prostoru. Moje

mesto je bilo v hali 8, kjer so bili na koncu lepo urejeni poslovniki. Bilo je dosti dela. Dan za dnem so tja prihajale stranke, da bi sklenile kupoprodajne pogodbe za IMV, Renault 4-Ex-port, veliko pa je bilo zanimanja tudi za druge izdelke. Lep je bil pogled na halo, kjer so bili na zeleno-sivem tapisonu razstavljeni avtomobili med lončnicami vseh vrst. Iz zvočnika se je ves čas sejma razlegala lahka glasba, ki nas je spodbujala pri delu.

Sejem je križišče komercialno-prodajnih in poslovnih dogovorov ter interesov in ni samo propagandno-reklamni prikaz dosežkov razstavljavcev. Iz tega pogleda je sejem za mene pomenil novo spoznanje in obogatitev teoretičnega znanja za delo v prodajni komerciali.

JELKA ČRV



Ekipa na „KRITERIJU NARCIS“ v Veržeju – Prekmurje

Z mladimi do uspehov!

Leto dni je, kar so v Novem mestu ustanovili kolesarsko društvo. To ni bilo leto velikih tekmovalnih uspehov, bilo pa je leto, ko si je društvo pridobilo zaupanje mladih. Zastavili smo si cilj, da ustvarimo množičnost, da pritegnemo v svoje vrste vse tiste mladince, ki še niso bili navdušeni za šport.

Danes se lahko pohvalimo, da smo društvo, ki ima v svojih vrstah 30 registriranih tekmovalcev od 14 do 16 let. Šele sedaj se bodo pričeli kazati tekmovalni uspehi. Mladi prihajajo

v društvo iz Crnomlja, Metlike, Semiča in Šentjerneja.

Tudi iz naše tovarne so mladinci že vključeni v društvo, vendar smo številčno še vedno slabi. Letos je kolesarstvo že vključeno v delavske športne igre. Moja želja je, da bi tudi naš kolektiv poslal na start čim močnejšo ekipo, ki bi dostojno branila ugled tovarne IMV.

Vabim čimveč članov kolektiva, da se aktivno vključijo v to ekipo in zdrav šport!

JOŽE MAJES

Devizna prodaja na domačem trgu

Razvoj denarništa je ozko vezan v celotnem svojem razvoju z razvojem blagovno tržnih odnosov ter razvojem družbe nasploh. Na nižji stopnji razvoja proizvodnih sil imamo tudi nižje oblike medsebojne poravnave, to je tako imenovana naravna menjava. Razvojni in praktični razlogi so narekovali različne rešitve glede medsebojnih izravnav dolgov in terjatev.

Tako so bili v obtoku različni formati kovanega denarja in sicer v začetnem obdobju iz nežlahtnih kovin, pozneje iz žlahtnih kovin (zlato, srebro, baker, platina). Na določeni stopnji razvoja se pojavi kot nadomestilo tega menjalnega sredstva papirnati denar, ki je moral imeti ustrezno kritje v zlato. V sedanjem obdobju ima vsaka država kot menjalno sredstvo svojo lastno nacionalno valuto, s katero je možno opraviti denarno-blagovni promet v okvirih ene države. Tudi pri nas je edino plačilno sredstvo dinar, vendar so že leta 1965-66 dovolili s posebnimi predpisi Narodne banke Jugoslavije plačevati tudi v drugih nacionalnih valutah, ki so zamenljive – konvertibilne.

Vsaka gospodarska organizacija lahko opravlja prodajo bla-

ga za devizna sredstva na domačem trgu, če ima ustrezno pooblastilo, izdano od NB Jugoslavije. IMV Novo mesto ima tovrstno pooblastilo že od 1967. S posebnimi predpisi je bilo podaljšano do 1970., 1971.

in 1972. leta.

Devizni predpisi iz 1. 1966 natančno določajo vrsto artiklov, ki se smejo prodajati za devizna sredstva na domačem trgu in pod kakšnimi pogoji (16. aprila 1970. leta je bilo

med ostale specializirane artikule uvrščeno tudi dostavno vozilo). Prav tako odloki določajo 2 kategoriji oseb, katerim se lahko prodaja blago:

– tujim fizičnim osebam s strani pooblaščenih gospodarskih organizacij, z veljavnim potnim listom, veljavnimi čeki in gotovino.

– domačim osebam s strani pooblaščenih proizvodnih gospodarskih organizacij, z deviznih računov jugoslovanskih bank ali z nakazilom iz inozemstva v korist našega uporabnika.

Zakaj fluorografiranje?

Zmotno je mišljenje, da je tuberkuloza že premagana bolezen - To zavira preventivo

Od 6. do 29. junija bo v novomeški občini fluorografska akcija. Fluorografiranje je obvezno za občane od 24. leta starosti dalje. Dosedanja fluorografiranja so bila v naši občini uspešna, ker je bila udeležba prek 95. odstotkov. Tisti, ki upravičeno niso bili fluorografirani, so prišli naknadno na pregled v protituberkulozni dispanzer, tako da so bili pregledani vsi prebivalci. Zadnja takšna akcija je bila leta 1969.

Fluorografiranje prebivalstva je poleg BCG – iranja (cepljenja proti tuberkulozi) najvažnejša preventivna akcija za odkrivanje tuberkuloze z namenom, da jo dokončno izkoreninimo. Poleg tega odkrijemo s takim množičnim slikanjem še druga obolenja pljuč (rak, bronhitis), obolenja srca, velikih žil i. dr.

Fluorografske slike organov prsnega koša obdelujejo strokovnjaki v inštitutu za tbc in Golniku in takoj sporoče v protituberkulozni dispanzer imena oseb, za katere sumijo, da so bolni. Dispanzer je sedaj dolžan vse te osebe čimprej klicati, jih obdelati do dokončne diagnoze in nato sporočiti epidemiološkemu oddelku inštituta Golnik značaj bolezni za vsakega odkritega bolnika posebej.

Množično fluorografiranje zahteva mnogo finančnih sredstev, veliko milijonov bo stalo novomeško skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev in kmetov, da bo pregledano približno 30.000 prebivalcev. Upravičeno se bo občan vprašal, če se spleča s tolikšnimi stroški odkrivati tuberkulozo. Ze splošno je mnenje, da je tuberkuloza premagana bolezen, ki jo lahko zanemarimo. Mnenje, da tuberkuloza ni več problem, je škodljivo, ker zavira delo uspešno vpeljane preventivne dejavnosti v boju proti tbc. Tuberkuloza je še vedno velik problem v Sloveniji in nič manjši v naši občini.

V novomeškem protituberkuloznem dispanzerju je bilo ob koncu leta 1972 registriranih 137 aktivnih tuberkuloznih bolnikov in 809 inaktivnih bolnikov. Samo v letošnjem letu je bilo odkritih že 20 oseb s svežo aktivno tuberkulozo. Fluorografija nam bo odkrila še več bolnikov. Važno je, da bo odkrila predvsem bolnike v zgodnjem obdobju obolenja, torej tedaj, ko bolnik boleznijo še ne zaznava in še ni imel potrebe obiskati zdravnika. Z zgodnjim odkritjem bolezni se skrajša

zdravljenje, bolnik je relativno kmalu in navadno povsem sposoben za dolžnosti, ki mu jih nalaga življenje.

Zdravstveni delavci na pljučnem oddelku tukajšnje bolnišnice se moramo še vedno spoprijemati s težkimi tuberkuloznimi obolenji. Vzrok temu je, da vsi premalo mislimo na tuberkulozo. Pri teh bolnikih je potrebno dolgotrajno zdravljenje kljub uspešnim zdravilom. Če se zdravljenje srečno izteče, bodo vse življenje čutili posledice prepozno odkritega obolenja kot delni ali popolni invalidi. Tuberkuloza je še vedno vse pozornosti vredna bolezen, ki prizadeva veliko materialno škodo, ker ne oboli le človek, ampak tudi živali, predvsem govedo. Nedavno tega je moral priden in vzoren gospodar, ki ni vedel, da ima pljučno tuberkulozo, oddati iz hleva 7 glav živine in prašiče, ki so bili okuženi in bolni za tbc, sam pa je bil napoten v bolnišnico.

Preplah pred tuberkulozo danes sicer ni več potreben, ker imamo številna učinkovita zdravila, vendar moramo biti še vedno budni in z vsemi sredstvi odkrivati tuberkulozo, med drugim tudi s fluorografiranjem, saj nam bodo stroški kmalu povrnjeni s hitrejšim upadanjem tuberkuloznih obolenj. Upoštevati moramo še ostala obolenja prsnega koša, ki jih na ta način pravočasno odkrijemo, z zgodnejšim odkritjem pa so dostopnejša za uspešno zdravljenje. Raka na pljučih je možno v prvem obdobju uspešno operirati, važno je torej, da ga čimprej odkrijemo.

V boju proti tuberkulozi je nepogrešljiv dejavnik Rdeči križ. Zelo je prizadeven tako pri zdravstveni vzgoji kot pri vseh važnejših preventivnih akcijah in tudi pri organizaciji fluorografiranja. Skrbi za okrevanje otrok v ustreznih zdraviliščih in v višinskih kolonijah. Zbira prispevke za materialno pomoč družinam, ki so tega potrebne, posebno če so prizadete zaradi tuberkuloze. Krije potne stroške za zdravstvene preglede vsem potrebnim bolnikom in njihovim svojem. Zato se RK obrača na vse prebivalstvo, da da ob fluorografiranju prostovoljne denarne prispevke, s katerimi krijejo prej omenjene stroške.

Z zavestjo, da pomagamo v boju proti tuberkulozi, raku in drugim boleznim, se bomo vsi udeležili fluorografiranja.

Dr. SMILJAN TROBIS

Tehnika prodaje je bila taka, da smo na ustrezno dinarsko prodajno ceno v limitu priznali 10-12 odstotkov popusta. Popust smo do 31. 2. 1972 za plačila, ki so tudi prispela do tega datuma, povrnili iz posebnega namenskega računa Narodne banke. Seveda je na pridobljene devize obstojala določena razpolagalna pravica – retencija, ki je bila v različnih letih v različnih odstotkih. Razlika se je odvajala v dobro Centralnega deviznega fonda. Konec lanskega leta je bila devizna prodaja ukinjena. Z navodili od 1. januarja 1973 pa je devizna prodaja ponovno uveljavljena, vendar brez bonifikacije (popusta) na devizna sredstva in brez povračila zveznega prometnega davka.

Podrobnejših navodil glede devizne prodaje na domačem trgu nam Narodna banka še ni posredovala kljub osnovnemu odloku o nadaljevanju tovrstne prodaje na domačem trgu.

MILAN MUŠET
vodja prodajnega oddelka

PREVEČ BESED

„Veliko prizadevanj posvečamo še vedno trenutnim učinkom, na pa koreninam sedanjega družbenega razlikovanja – premajhnemu vplivu in udeležbi delavskega razreda pri odločanju o enostavnih, razširjenih in družbeni reprodukciji. Osebnih in skupinskih interesi še vedno preprečujejo temeljite spremembe družbenih odnosov v korist delavskega razreda, veliko preveč besed je izrečenih o delavskem razredu, o njegovem mestu in vlogi v družbi, premalo pa storimo za to, da bi se usposobil za opravljanje svoje vodilne družbene vloge, na pr. z izobraževanjem in strokovnim usposabljanjem za samoupravne funkcije, z delavskim nadzorom med celotnim procesom proizvodnje, delitve in porabe itd.“

FRANCE POPIT
(na 32. seji CK ZKS)

ZA VEČJO STORILNOST IN DOHODEK

„Zveza komunistov naj se odločneje zavzame, da se bo v vseh delovnih kolektivih in družbenih okoljih utrdila usmeritev v našo kar največjo mobilizacijo notranjih sil, v povečanje storilnosti in dohodka, razvijanje podjetnosti in usvarjalnosti, v krepitev družbene odgovornosti in delovne discipline.“

IZ PISMA
PREDESEDNIKA ZKJ

S kombijem po Afriki

Vidim, da ste v KURIRJU objavili nekaj slik z mojega potovanja po Afriki, zato sem se odločil, da bom o tem nekaj napisal.

Do tega potovanja je prišlo precej nepričakovano. Na pot okoli Afrike, kjer bi moral posneti niz reportaž na skupno temo „Naši ljudje na vseh poldnevnikih“, sem se nameraval odpraviti z mojo osemmetrsko jadrnico. V drugi polovici 1972 sem že priplul do Grčije, vendar so me tam napotili nazaj na Jadran. Prepozno sem se odpravil na pot in v Sredozemlju se je že začel čas močnih vetrov. Razočaran sem se vrnil v Jugoslavijo, in edino rešitev sem videl v potovanju s kombijem IMV.

Zakaj sem se odločil ravnino za kombi IMV? Na zagrebški televiziji se že leta vozimo s temi avtomobili in tako sem se sam prepričal o

njihovi vzdržljivosti in dobri kvaliteti. To pa je za tako potovanje najbolj pomembno. Če bi mi v vroči puščavski Afriki odpovedal motor, bi lahko samo še napisal poslovilno pismo družini in – IMV.

Mislím, da so se tega zavedali tudi v vašem zagrebškem predstavništvu in v tovarni, saj nad mojo idejo niso bili najbolj navdušeni. Zelo so poudarjali moje skromne šoferske izkušnje kot največjo možnost, da nekje sredi puščave obstanem. Vendar sem bil trmast.

Za nov kombi nisem imel dovolj denarja, zato sem kupil starega. Hitro sem ga preuredil v hišico na kolesih: „spalnica“ je bila pri zadnjih vratih, nasproti bočnih vrat je bila majhna kuhinja itd. Seveda sem imel s seboj tudi rezervne dele: platine, svečke, razdelilno kapo in druge,

na taki poti nepogrešljive stvari. Okrog mene so se zbirali sami „strokovnjaki“ in me morili z različnimi „koristnimi“ nasveti: vzemi rezervno polos, ventile, pol menjalnika, skoraj celo karoserijo. Seveda se nanje nisem oziral in sem raje poslušal nasvet strokovnjaka vaše tovarne, da vse to ni nujno potrebno in da je glavno to, da strokovno ravnam z vozilom.

Tako sva se kombi in jaz začela spoznavati. Na prvo, nekakšno testno pot, sva krenila iz Zagreba preko Like v Split. Mimogrede naj povem, da sem sicer star voznik, vendar sem največ vozil fička in spačka.

V Liki me je dočakalo prvo prijetno presenečenje: sneg. Prijetno je bilo presenečenje zato, ker sneg za kombi sploh ni predstavljal resnih ovir. Spominjam se,

da je pri Oštarijah stala cela kolona, le midva s kombijem sva jo veselo mahala naprej. In že sem si bolj veselo predstavljal pot po afriškem pesku.

Pred odhodom v Afriko sem se odpravil še v Švico in preko Češke nazaj v domovino. Hotel sem prevoziti čim več kilometrov po snegu; na ta način sem se pripravil za vožnjo po pesku.

Končno je prišel čas odhoda. Novembra 1972 sem se poslovil od prijateljev in znancev in s sopotnico sva krenila na pot proti Genovi, kjer smo zapeljali na trajekt, ki vozi v Tunis. Pot s trajektom me je stala skoraj 150 dolarjev, vendar je bil na srečo to edini večji strošek, ki sem ga imel s kombijem.

V naslednjem nadaljevanju bom opisal prve kilometre po Afriki.

IVO JAKAŠA

